

виконання нових масштабних завдань, які постали передо американською освітою в останні десятиріччя XIX – на початку XX століття. Новий соціальний запит освіти США тог часу потребував докорінного реформування традиційної шкільної практики, спричинив масштабні педагогічні пошуки і створення нових типів шкіл. Принагідн зазначимо, що інструментом генерації й експериментальної перевірки філософських і педагогічних ідей Дж. Дьюї стала створена ним у 1896 р. початкова школа-лораторія кафедри педагогіки Чиказького університету. Саме глибоке теоретико-методологічне обґрунтування педагогічного процесу цього закладу на засадах інструменталістської версії філософії прагматизму зезпечил школі Дж. Дьюї провідне місце з-поміж інших нетрадиційних закладів освіти США тог періоду, зробил її феноменом інтернаціонального масштабу.

Література:

1. Радіонова І. О. Сучасна американська філософія освіти та виховання: тематичні поля та парадигмально-концептуальні побудови. Харків: ХДПУ. 2000. 206 с.
2. Dewey J. Reconstruction in philosophy. NY: H. Holt, 1920. 194 p.
3. Smith J.S. The spirit of American philosophy. NY: Prometheus Books, 1983. 272 p.

АКТУАЛЬНІСТЬ АКСІОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Красовська О. О.

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та методик початкової освіти
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

В умовах інтеграції України у світовий освітній простір та постійного вдосконалення національної системи вищої освіти значна увага науковців і педагогів-практиків надається проблемі формування професійної компетентності майбутнього вчителя. Особливої актуальності набуває проблема підготовки вчителів початкової школи, адже професійно-педагогічні якості, знання, вміння, що формуються в умовах навчання

у вищій школі, зокрема динамізм, креативність, емпатійність, конструктивність, комунікативність стимулюватимуть становлення життєво необхідних якостей особистості молодшого школяра і є підґрунтям подальшого успішного ступеневого шкільного навчання. Питання професійно-педагогічної компетентності педагога розкривають українські науковці В. Андрущенко, Л. Банашко, В. Захарченко, С. Калашнікова, В. Кремень, Б. Кришук, В. Луговий, С. Мартиненко, О. Севастьянова, А. Ставицький, Ю. Рашкевич, Ж. Таланова, С. Тафінцева.

Національний глосарій вищої освіти України надає розгорнуті тлумачення поняття компетентнісного підходу в освітній галузі. Компетентнісний підхід (Competence-based approach): підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей. Компетентнісний підхід є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу та за своєю сутністю є студентоцентрованим. Компетентність / компетентності : динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішн здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [6, с.3].

Компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішн здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти (частина перша статті 1 Закону України «Про вищу освіту») [2].

Сучасна концепція Нової української школи висуває передо учителем початкових класів рядо вимог до його професійної компетентності: застосування сучасних змісту освіти, методик і технологій; партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу; організація здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища; управління освітнім процесом; безперервний професійний розвиток [3, с. 5].

Вчені Л. Банашко, Б. Кришук, О. Севастьянова, С. Тафінцева визначають, що професійна компетентність вчителя – це сукупність його особистісних якостей, загальної культури та кваліфікаційних знань, умінь, методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких в педагогічній діяльності дає оптимальний результат. На перший план висуваються внутрішні фактори вчителя: особистісні якості, тобт структура особистісних здібностей та рис характеру, його загальна культура, управлінські та організаторські можливості, а вже потім – кваліфікаційна компетентність, яка передбачає знання, уміння, навички з отриманої спеціальності [4, с.1]. Вчені дослідники феномену готовності до

педагогічної діяльності визначають компонентний склад явища. Зокрема вирізняють: змістовий, когнітивний, пізнавальний, перетворювальний, аксіологічний, комунікативний, технологічний; мотиваційний, виконавський, теоретичний та практичний; змістовий, мотиваційний, процесуальний.

Важливе значення у структурі професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи відіграє аксіологічний компонент. Аксіологічний компонент – це цінності у вигляді ідей, концепцій, теорій, закономірностей, постулатів, аксіом та норм гуманістичних особистісн зорієнтованих взаємовідносин на засадах творчої взаємодії, що зорієнтовують і регламентують професійно-педагогічну діяльність вчителя початкової школи. Він включає здатність ідентифікувати себе з цінностями професійного середовища; наявність професійної позиції вчителя початкової школи; цінування та повагу до соціальної різноманітності та мультикультурності; надання рівних можливостей учням різних національностей, толерантне ставлення до культурно-мистецької та суспільно-історичної спадщини та індивідуальних особливостей учнів.

Бажаним явищем у процесі професійної підготовки є становлення світогляду майбутнього фахівця освітньої галузі, який передбачає формування власної системи цінностей і переконань, пов'язаної з усвідомленням відповідальності за результати своєї діяльності, притаманні особистості майбутнього фахівця, який самоактуалізується і самоутверджується. Послугуючись дослідженнями сучасних вчених В. Андрущенка [1], О. Невмержицького [7], З. Самчука [8], доходим висновку, що світогляд особистості, світоглядні переконання – це властиві людській свідомості якості внутрішнього регулятора поведінки у царині правового, морально-етичного та естетичного ставлення до природи, суспільства і до самої себе.

Актуальність становлення світогляду майбутніх фахівців галузі педагогічної освіти очевидна. Навчання студентів вищих педагогічних закладів освіти спрямовується не лише на формування професійних якостей та компетентностей, а й зезпечує спрямованість на засвоєння національних та загальнокультурних цінностей, формування шанобливого ставлення до рідної культури, мови, традицій та духовної спадщини інших народів. О. Невмержицький стверджує, що процес навчання у закладі вищої освіти спрямований на динаміку світоглядних переконань більшості студентів. Майбутні фахівці педагогічного профілю поступов усвідомлюють цінність наукового світогляду, демократичних якостей, толерантності професіоналізму, відповідальності [7, с. 128]. Ціннісна орієнтованість вчителя початкової школи передбачає здатність ідентифікувати себе з цінностями професійного середовища та загальнолюдськими суспільними ідеалами; наявність професійної позиції педагога, орієнтованого на позитивні взаємостосунки з вихованцями;

цінування та повагу соціальної різноманітності; толерантне ставлення до культурної спадщини та індивідуальних особливостей учнів, здатність до саморозвитку, самовдосконалення, покращення результатів власної професійно-педагогічної діяльності й вдосконалення упродовж усього життя з високим рівнем новаторства і творчості.

Аксіологічний компонент характеризується складниками ціннісної орієнтованості особистості вчителя та сформованістю самоусвідомлення у сфері професійної реалізації майбутнього педагога початкової школи. Для проведення діагностики аксіологічного компоненту професійної компетентності нами проведено педагогічний експеримент. Суб'єктами дослідження були студенти спеціальності 013 «Початкова освіта» 20-22 річного віку, які навчаються на 3, 4 курсах бакалаврату і 1, 2 курсах магістратури. Всього до експерименту був залучен 602 студенти, з яких 294 студенти склали експериментальну групу і 308 – контрольну.

Ми здійснили діагностику аксіологічного компоненту шляхом анкетування та опитування. Серед якостей, які визначають духовні цінності, на які орієнтуються студенти вдалося визначити, що найважливішими для майбутніх учителів є: доброта – 25,5%; мужність – 13,5%; чуйність – 8,8%; сміливість – 5,2%; інтелект (пізнання) – 4,4%; терпимість – 3,9%; любов – 3,9%; чесність – 2,4%; вихованість – 2,4%; сприйняття краси – 1,2%; активність у досягненні мети 1,2%; широта поглядів – 0,8%; життєрадісність – 0,4%; ретельність, відповідальність – 0,4%; самовдосконалення – 0,4%; діяльне життя – 0,4%; відповідальність – 0,4%; самоконтроль – 0,4%; задоволення – 0,4%; насага творчості – 0,4% та інші. Якісний аналіз цінностей дав змогу виділити різні типи спрямованості студентів експериментальних груп. Серед них переважали спрямованість до реалізації себе в професійній та творчій діяльності, до можливостей розширення своїх пізнавальних інтересів, до активного, діяльного життя, прагнення суспільного визнання, самовдосконалення, продовження освіти впродовж усього життя.

Література:

1. Андрущенко В. П. Роздуми про освіту: Статті, нариси, інтерв'ю. 2-ге вид., доповн. Київ: Знання України, 2008. 819 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Концепція нової української школи. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0BzKkv8gxSZUkMzZMbWtPYU9IWXM/view/27.10.2016> р. 40 с.
4. Концепція педагогічної компетентності майбутніх учителів у системі ступеневої підготовки спеціалістів початкової ланки освіти. /

- Л. Банашко, Б. Кришук, О. Севастьянова, С. Тафінцева. Хмельницький: ХГПА. 2021. 24 с.
5. Мартиненк С. М. Основи діагностичної діяльності вчителя початкової школи: навч.-метод. посібник. К. : Сім кольорів, 2010. 262 с.
 6. Національний освітній глосарій: вища освіта. / Авт.-уклад. : В. Захарченко, С. Калашнікова, В. Луговий, А. Ставицький, Ю. Рашкевич, Ж. Таланова / За ред. В. Кременя. Київ : «Плеяди», 2014. 100 с.
 7. Невмержицький О. А. Теоретичне обґрунтування динаміки світоглядних переконань студентів. Концептуально-методологічні основи проектування методів і засобів діагностики освітніх результатів у ВНЗ: монографія / За заг. ред. В. І. Лугового. Київ. 2014. С. 119-130.
 8. Самчук З. Ф. Світоглядні основи соціально-філософського дослідження ідеології: проблема критеріїв та пріоритетів вибору. Донецьк. 2009. 328 с.

ПРОЕКТИВНИЙ МЕТОД ЯК ІНСТРУМЕНТ ДІАГНОСТИКИ І КОРЕКЦІЇ ЕМОЦІЙНИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

Кротенко В. І.

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри спеціальної психології та медицини

факультету спеціальної та інклюзивної освіти

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

м. Київ, Україна

На даному етапі розвитку спеціальної психології спостерігається стійкий інтерес до проективної діагностики, який зберігається вже понадо півстоліття, що вказує на актуальність окресленого нами питання.

Різні проективні методики широк використовуються в практичних дослідження особистості у всіх галузях психології, зокрема сюди відносяться й виявлення емоційних порушень. Правильн організоване діагностичне обстеження може попередити наслідки негативного впливу емоційних порушень на формування і розвиток особистості дитини, що також є першим кроком в організації ефективної корекційної роботи. Головною відмінною особливістю проективних методик є відносно неструктуроване завдання для обстежуваного, тобт завдання, що припускає майже необмежене різноманіття можливих відповідей.

Наукові джерела, в яких висвітлюються особливості застосування проективних методик представлені досить широко, вони налічують